

שעור מורה מורינו הרב יהודה גנס שליט"א שבת תזריע מצורע תשע"ה:

בדין קריאת התורה לבני חו"ל בארץ כשאחרון של פסח חל בשבת

[א] בשנה זו שאסרו חג הפסח חל בשבת, ולבני חו"ל יום זה היה אחרון של פסח, יוצא א"כ שבני אר"י ובני חו"ל לא יקראו בתקופה הקרובה את אותה פרשה (עד פרשת בחוקותי שאז יקראו בני חו"ל בהר בחוקותי ושוב ישתוו הפרשיות)¹.

[ב] ויש לדון מה יעשו בני חו"ל הבאים לארץ, שיוצא א"כ שלא שמעו פרשה אחת מקריאת התורה².

ובספר יו"ט שני כהלכתו הביא בשם פוסקי זמננו³ שבשבת הראשונה לבואם לכאן יקראו בשבת בבוקר את ב' הפרשיות⁴ (את מה שקוראים בחו"ל ומה שקוראים באר"י), ושוב יקראו כבני אר"י.

[אמנם יש לדון עדין האם בשבת כשלנו יכולים לעשות כן, דא"כ יוצא שיקראו ג' פרשיות יחד, וי"א שאין לקרוא ג' פרשיות יחד, וכמ"כ במ"ב⁵ וכמשי"ת]

עוד נתנו עצה שבמנחה של שב"ק [בהיותם בחו"ל] יקראו את כל הפרשה הבאה, (או בשבועות במנחה יעשו בני חו"ל מנין לעצמם ויקראו את כל הפרשה שקראו בני אר"י בבוקר, ועוד י' פסוקים מהפרשה הבאה⁶).

ומאידך יש שמסרו בשם בעל האגרות משה זצ"ל שעליהם לעשות מנין לעצמם ולקרוא כבני חו"ל עד שישתוו הפרשיות, ומתלמידיו פקפקו בשמועה זו והעידו שלא הורה כן, עייש"ה.

[ג] והנה אף שלהלכה למעשה ודאי שיש לעשות כהוראת גדולי הדור, מ"מ לפלפולא של תורה אנסה ללבן ולברר את הצדדים בנושא, וכנלענ"ד מדברי הפוסקים.

[ד] וראשית יש לדון האם קריאת התורה היא חובת הצבור או היחיד, (וכבר דנו בזה גדולי האחרונים כידוע).

והנה בשו"ע⁷ כתב שי"א דאם יש עשרה השומעים קריאת התורה יכול האדם לגרוס בלחש, ותמה בבה"ל וז"ל "מ"מ גם הוא מצווה לשמוע קריאת התורה... ואפי' אם יש עשרה דצייתי... הא על כל איש מוטל החיוב דתקנת עזרא...".

ומבואר לכאן דנחלק בזה המ"ב עם השו"ע, דלשו"ע הוא חובת הצבור וכל שהצבור קורא אין צריך כ"א לשמוע לעצמו, ולמ"ב חייב כל אחד לשמוע קריאת התורה.

¹ מצב כזה יכול לקרוא גם כשבועות חל ביום ו' ובשב"ק הוא יו"ט שני של שבועות לבני חו"ל.

² לא מצינו שדנו בזה בפוסקים עד הדור האחרון, וכנראה משום שלא היה מצוי כ"כ שנוסעים במהירות מהתם להכא.

³ הגרשז"א והגרשי"א זצ"ל.

⁴ והכהן יקרא את הפרשה הראשונה ועוד ג' פסוקים מהפרשה הבאה.

⁵ ס' קל"ה ס"ק ז'.

⁶ זכורני שכן נהגו בני חו"ל בישיבת קול תורה ע"פ הוראת הגרשז"א זצ"ל.

⁷ או"ח קמ"ו ב'.

קהל עדת ישורון

י ר ו ש ל י ם

ומאידיך בביאור הלכה⁸ כתב לענין בני אדם החבושים בבית הסוהר דאם אין שם עשרה אין להביא ס"ת אצלם משום "דמן הדין י"ל דאין חל יחיד מצות קריאת התורה בזמן שאין יכול לילך לבית המדרש...".

ומבואר א"כ מדבריו דבאמת מודה הוא לשו"ע דקריה"ת חובת הצבור הוא, אלא דס"ל דכל זמן שיכול הוא להשתתף עם הצבור מחויב הוא להיות חלק מהצבור, ולא די שי' מהצבור ישמעו קריה"ת, ודלא כדס"ל לכאו' לשו"ע שדי שיקראו בצבור את התורה, ואין כ"א מהצבור צריך להכליל את עצמו בזה.

ולפי זה נראה פשוט דבן חו"ל שבהיותו כאן מתפלל עם בני אר"י, הרי שבהיותו כאן צריך לשמוע את הקריאה כבני אר"י (ולכאו' מעיקר הדין אף חובת השלמה לא חלה עליו⁹), ומה שיש לדון בו במנין שרוב הצבור הם בני חו"ל (כגון בשיבה לבני חו"ל), האם לא נימא שיקראו כבני חו"ל, וכשם שנהגו בני חו"ל להתפלל כאן בפהרסיא ביו"ט שני¹⁰.

[ה] והנה יש להסתפק בגדר חובת קריה"ת בכל שבת שתיקנו לקרוא ז' קרואים¹¹ ולהשלים התורה בכל שנה¹², האם גדר התקנה היא שיש חובה להשלים התורה בכל שנה, אולם אין תקנה לקרוא בשבת זו את פרשה זו ובשבת הבאה את פרשה שאחריה, אלא חובה כללית להשלים התורה, או שיש תקנה מה לקרוא בכל שבת. [ונפקא מינה לענין מה שמצינו¹³ שצבור שלא קראו בתורה מסיבה כל שהיא ישלימו הפרשה לשבת הבאה, האם מדין תשלומין היא כתשלומי תפלה, או שכעת חובתם לקרוא את פרשה זו].

[ו] ומצינו שנחלקו בזה הראשונים והאחרונים, דהנה מקור דברי הרמ"א שם הם מדברי האור זרוע¹⁴ [שדן שם במעשה שהיה בקלוניא שמחמת מריבה לא קראו את פרשת אמור והורו לקרוא בשבת הבאה את פרשת אמור ובהר] וכתב שם וז"ל: "ואין לך לומר כיון שעבר זמן קריאתה הלכה לה אותה פרשה לפי כי אין קבע בפרשיות לקרות פרשה זו בשבת זו... ותו דאפילו תימא יש קבע בשבתות... אפ"ה אין לנו לבטל ולדחות אותה הפרשה...", [וכוונתו דבתחילה צידד דאין בכלל תקנה מה לקרוא בשבת זו ומה בשבת זו, אלא העיקר לקרוא בכל שנה את כל התורה, ושוב כתב דאפילו אם יש קבע, ע"כ כאן צריך לקבוע סדר חדש וכעין אם חל יו"ט בשבת, עיי"ש].

ומאידיך מדברי שו"ת מהר"ם מינץ¹⁵ וביאור הגר"א¹⁶ נראה דמדין תשלומין הוא, ועל כן ס"ל דאם ביטלו כמה שבתות מלקרוא אין משלימים אלא את הפרשה האחרונה [כדין השלמת התפילה], והסתפק בביאור הלכה דלשיטתם שמא בביטולו במזיד אין השלמה כלל, וכדין התפילה, עיי"ש, הרי א"כ לשיטתם יש קבע גמור מה לקרוא בכל פרשה.

⁸ או"ח סי' קל"ה סי"ד ד"ה אין מביאין.

⁹ וכשם שאם מיעוט הצבור לא שמעו קריה"ת שאין משלימים לשבת הבאה, וכמש"כ במ"ב קל"ה ז'.

וכמדומה שכן כתב בס' יו"ט שני כהלכתו בשם הגרי"ש"א.

¹⁰ אף שכבר פקפקו רבים איך הותר להם לשנות בפהרסיא ממנהג המקום, כבר כתב מרן הב"י בשו"ת אבקות וכל (סי' כ"ו) שכבר נהגו כן בפני גדולי הדור ולא מיו בהם, ואכ"מ.

¹¹ אף כשיו"ט חל בשבת.

¹² למנהג בני בבל דאנן נגררים אחריהם.

¹³ בסימן קל"ה סעיף ב' ברמ"א.

¹⁴ חלק ב' סימן מ"ה.

¹⁵ סימן פ"ה.

¹⁶ שם קל"ה סעיף ב'.

קהל עדת ישורון

י ר ו ש ל י ם

[ז] ולכאו' בעניננו יהי הדין תלוי במחלוקת הנ"ל, דאם אין קבע לפרשיות יוכלו להשלים בשבת אחת את החסר להם, אולם אם יש קבע לפרשיות לכאו' יצטרכו לקרוא בכל שבת כמנהג בני חו"ל שבאו משם ודעתם לחזור לשם.

[ח] אולם יותר נראה דלכו"ע אינם צריכים לקרוא כבני חו"ל, דאף שהם נגזרים אחר בני חו"ל פשוט שאינם כאן צבור לעצמם, ובדברים שבצבור על כרחך אם יש קבע לפרשיות, הקבע צריך להיות כמנהג המקום שהם בו, ועל כן ע"כ צריכים להשתדל להשתוות עם קריאת בני אר"י.¹⁷

[ט] והנה לענין מה שהורו פוסקי דורנו שיכולים להשלים הפרשה אף בקריאת מנחה של שבת, יש להעיר בזה דלכאו' אין הדבר מוסכם, דהנה בדגול מרבכה¹⁸ כתב שאם לא קראו כלל הפרשה יקראו במנחה ז' קרואים ויקראו את הפרשה המחויבת שכל היום זמנה [והביאו במ"ב שם], אולם בשו"ת חיים שאל להחיד"א כתב שלפי תורת הסוד זמן השלמת התורה הוא רק בשחרית ולא במנחה עיי"ש, ולדבריו אין להשלים במנחה.

[ולכאו' גם לדגמ"ר יש לדון דלכאו' כ"ז כשלא קראו כלל בשחרית, אולם אם קראו בבוקר וקיימו את תקנת משה, ואחה"צ קוראים כתקנת עזרא מנלן דבתקנה זו יכולים להשלים התורה, דהנה ז"ל "לפי כי מימות משה נתקן לקרות התורה בפרשיותיה ולהשלימה בכל שנה ושנה כדי להשמיע לעם מצות וחוקים", וקצ"ע והנה כתב בשו"ע¹⁹ דבשבת שחרית אפי' דילג פסוק [או אפי' תיבה אחת] חייב לחזור דחייב להשלים התורה, ונחלקו האחרונים איך הדין בדילג פסוק שקראוהו במנחה בשבת הקודמת, ולכאו' הנידון שלפנינו תלוי בפלוגתא זו, ודוק.²⁰

העולה מכל הנ"ל: שבן חו"ל שלא שמע קריאת שמיני, פטור מעיקר הדין להשלים את קריאה זו, וישמע הקריאה כאן כמנהג אר"י, אולם אם רוצה להחמיר ע"ע יעשה כדלקמן.

וצבור שרובו בני חו"ל שלא שמעו הקריאה יקראו לכהן את כל הפרשה הקודמת עם עוד ג' פסוקים מקריאת בני אר"י, ושוב ישלימו ו' קרואים בקריאה כמנהג בני אר"י [רק שלכתחילה לא יעשו כן בשבת שבה קוראים ב' פרשות, שי"א שאין לקרוא ג' פרשיות יחד].

וכמו כן יכולים בקריאת מנחה לקרוא לכהן את הפרשה שהחסירו ועוד ג' פסוקים מהפרשה הבאה, ועוד ב' עולים יקראו מהפרשה הבאה. [והתבאר שעדיף להשלים בשחרית].

¹⁷ ומ"מ אם רוב הצבור הם מבני חו"ל צריכים להשלים הפרשה בין לאו"ז דס"ל דאין קבע בין למהרמ"מ והגר"א דחייבים להשלים הפרשה, אולם לצד הב' באו"ז קצ"ע אם שייך לעשות קבע חדש לבני ביהכ"נ אחד שאינם קהילה לעצמם, ולכאו' חייבים הם, ועיין.

¹⁸ שם קל"ה ב'.

¹⁹ קל"ז ג'.

²⁰ עיי"ש בס' פסקי תשובות מה שציין בזה.